

**Archeologisch bureau- en
booronderzoek Hertenkamp
Ommen, gemeente Ommen
(OV)**

Infra

Milieu

Archeologie

Geo-ICT & Geo-Info

**Archeologisch bureau- en
booronderzoek Hertenkamp
Ommen, gemeente Ommen (OV)**

opdrachtgever	Bureau Ruimtewerk
datum	18 augustus 2014
projectnummer	93162614
status	concept
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2014-76

MUG-projectnummer	93162614
Opdrachtgever	Bureau Ruimtewerk
MUG-publicatie	2014-76
Bevoegd gezag	gemeente Ommen
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	62570
Tekst	de heer G.J. de Roller
Afbeeldingen	de heer S. van der Meer
Status	concept
Autorisatie en redactie	mevrouw M.J.M. de Wit
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	18 augustus 2014
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Doel van het onderzoek	3
1.3.1 Bureauonderzoek	3
1.3.2 Verkennend inventariserend veldonderzoek	3
1.4 Werkwijze	4
1.4.1 Bureauonderzoek	4
1.4.2 Verkennend inventariserend veldonderzoek	4
2 Resultaten	5
2.1 Bureauonderzoek	5
2.1.1 Huidige situatie en aardwetenschappelijke waarden	5
2.1.2 Bekende archeologische waarden	7
2.1.3 Historische situatie	9
2.1.4 Toekomstige ingreep	9
2.1.5 Ondergrondse archeologische waarden	10
2.1.6 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel	10
2.1.7 Aanbeveling bureauonderzoek	11
2.2 Verkennend inventariserend booronderzoek	11
2.2.1 Bodemopbouw	12
2.2.2 Conclusie	12
3 Conclusie en aanbeveling	14
3.1 Conclusie	14
3.2 Aanbeveling	14
Literatuur	15

BIJLAGEN

Bijlage 1	Boorstaten
Bijlage 2	Overzicht van het onderzoeksgebied, boorpuntenkaart

Samenvatting

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de bouwplannen en herinrichtingsplannen voor een aantal percelen aan de Koesteege te Ommen. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Bureau Ruimtewerk heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO uit te voeren. Het onderzoek bestaat uit een bureau- en booronderzoek.

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied op een roodoornige kleigrond ligt in een dalvormige laagte zonder veen. Op grond van het historisch kaartmateriaal blijkt dat het onderzoeksgebied altijd een agrarische bestemming heeft gehad. In de omgeving ligt een aantal monumententerreinen en zijn veel vondsten aangetroffen uit het mesolithicum, de bronstijd, de ijzertijd en de middeleeuwen. Het onderzoeksgebied grenst aan het terrein waar havezathe Het Laar heeft gestaan.

Op grond van de archeologische beleidskaart ligt het onderzoeksgebied in een zone met een specifieke verwachting voor beekdalen. In deze zones geldt een archeologische verwachting voor infrastructuur zoals paden, bruggen, molens en versterkingen of voor rituele deposities en vroegprehistorische jachtkampen. Bij een intacte bodem moet rekening gehouden worden met archeologische resten uit de bovengenoemde perioden. De resten kunnen bestaan uit nederzettingsresten en landinrichtingssporen. Ook kunnen archeologische resten aanwezig zijn van watergerelateerde structuren en resten die verband houden met de havezathe.

Uit het booronderzoek blijkt dat binnen het onderzoeksgebied afzettingen van de Vecht aanwezig zijn. De bodem is opgebouwd uit erosiemateriaal dat door de rivier is afgezet, vermoedelijk in een binnenbocht van een meander. Hierdoor wisselt de bodemopbouw van boring tot boring. Alleen langs de noord- en zuidrand van het onderzoeksgebied lijken dekzanden aanwezig te zijn. In de boringen zijn geen aanwijzingen voor bodemlagen met archeologische potenties.

Vanwege de aangetroffen bodemopbouw bevelen wij aan geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren.

Het bovengenoemde betreft een aanbeveling. De resultaten en aanbeveling dienen te worden getoetst en onderschreven door het bevoegd gezag, gemeente Ommen, in de vorm van een selectiebesluit.

Ten slotte dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: *“Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister”*. Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort. Tevens is het raadzaam de verantwoordelijk ambtenaar van de gemeente hiervan in kennis te stellen.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de bouwplannen en herinrichtingsplannen voor een aantal percelen aan de Koesteeg te Ommen. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Bureau Ruimtelijk heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO uit te voeren.

Voorafgaand aan het veldwerk heeft een bureauonderzoek plaatsgevonden. Het archeologisch booronderzoek heeft plaatsgevonden op 31 juli 2014 en is uitgevoerd door de heer G.J. de Roller conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.3, en de richtlijnen van de gemeentelijke archeologische beleidskaart.

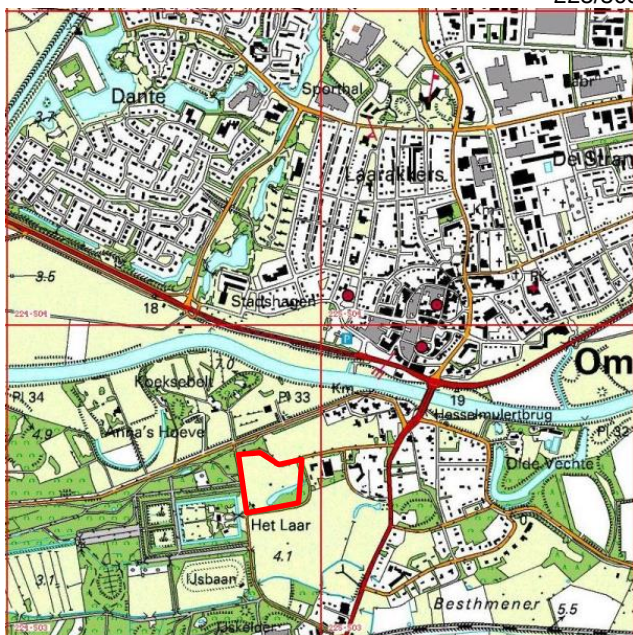
Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Ommen
Plaats	Ommen
Toponiem	Koesteeg/Hertenkamp
Kaartblad	22C
Coördinaten	224738/503586 NW 224925/503570 NO 224948/503441 ZO 224763/503404 ZW
Grondsoort	zand
Geomorfologie	beekdalbodem

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de zuidzijde van de Koesteeg te Ommen en is in gebruik als hertenkamp (zie afbeelding 1). De totale oppervlakte is circa 2,3 ha.

225/505

224/503

Afbeelding 1. Uitsnede van de topografische kaart waarop het onderzoeksgebied met een rode lijn is aangegeven (bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Doel van het onderzoek

1.3.1 Bureauonderzoek

Het bureauonderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in bekende en te verwachten archeologische waarden van het plangebied. Aan de hand van deze informatie wordt een archeologisch verwachtingsmodel opgesteld. Voor het bureauonderzoek dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Vraag 1. Wat is de archeologische verwachting van het gebied buiten de reeds bekende AMK-terreinen (indien mogelijk gespecificeerd naar aard, vindplaatsen en perioden)?
- Vraag 2. Zijn er binnen de verwachtingszones specifieke aandachtslocaties aan te geven (zandkoppen of -ruggen, veentjes, historische bebouwing en infrastructuur)?
- Vraag 3. Wat is er bekend over bodemverstorende ingrepen in het plan-/onderzoeksgebied?
- Vraag 4. Welk vervolgonderzoek is nodig om de door het bureauonderzoek in beeld gebrachte specifieke archeologische verwachting te toetsen?

1.3.2 Verkennend inventariserend veldonderzoek

Het veldonderzoek heeft als doel het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen. Daarnaast dienen de volgende vragen te worden beantwoord:

- Vraag 1. Is de bodemopbouw intact en hoe ziet die eruit?
- Vraag 2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig en zo ja, wat is de aard, datering en horizontale en verticale spreiding hiervan?
- Vraag 3. Zijn er zones met een hoge dan wel lage archeologische verwachting?
- Vraag 4. Komt het verwachtingsmodel overeen met de veldgegevens?

Aan de hand van de gegevens van beide onderzoeken kan worden nagegaan of in het onderzoeksgebied archeologische waarden te verwachten zijn en of de voorgenomen ingrepen een bedreiging vormen voor het archeologische bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd hoe hiermee omgegaan dient te worden.

1.4 Werkwijze

1.4.1 Bureauonderzoek

In het bureauonderzoek is het huidige grondgebruik beschreven evenals de historische situatie, mogelijke verstoringen en de bekende archeologische en aardwetenschappelijke waarden. Hiertoe is onder andere gebruik gemaakt van topografische kaarten gebruikt en de plannen en gegevens van de opdrachtgever.

Een beschrijving van de historische situatie is gebaseerd op historisch topografisch kaartmateriaal, zoals kadastrale kaarten en de website van Wat was waar (watwaswaar.nl). Voor de bekende bodemkundige en geologische waarden is gebruikgemaakt van bodemkaarten en geomorfologische kaarten. Tevens is teruggegrepen op gegevens van eerder in de directe omgeving uitgevoerd onderzoek. Met behulp van deze gegevens is een gespecificeerde verwachting voor het onderzoeksgebied opgesteld.

1.4.2 Verkennend inventariserend veldonderzoek

Om het gespecificeerde verwachtingsmodel te toetsen, is een inventariserend booronderzoek uitgevoerd dat bestaat uit een boorgrid van zes boringen per hectare. Om een juiste indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen, zijn deze boringen verspreid over het terrein gezet. De boringen zijn in raaien gezet waarbij de afstand tussen de boringen circa 50 m bedraagt en de afstand tussen de raaien circa 45 m. In de naast elkaar liggende raaien verspringen de boorpunten, zodat er een ideale verdeling van de boorpunten over het terrein ontstaat. Voor het boren is gebruikgemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm.

De boorkernen zijn uitgelegd waarbij de verschillende bodemlagen nauwkeurig zijn beschreven en opgemeten. De boorbeschrijvingen zijn beschreven conform de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, die is gebaseerd op NEN 5104. Tijdens het verkennend booronderzoek is, aan de hand van het verbrekken van de boorkernen, ook gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkscherven, vuursteen, bot, houtskool, fosfaat, verbrand leem en natuursteen. De boorpunten zijn met behulp van een meetlint ingemeten.

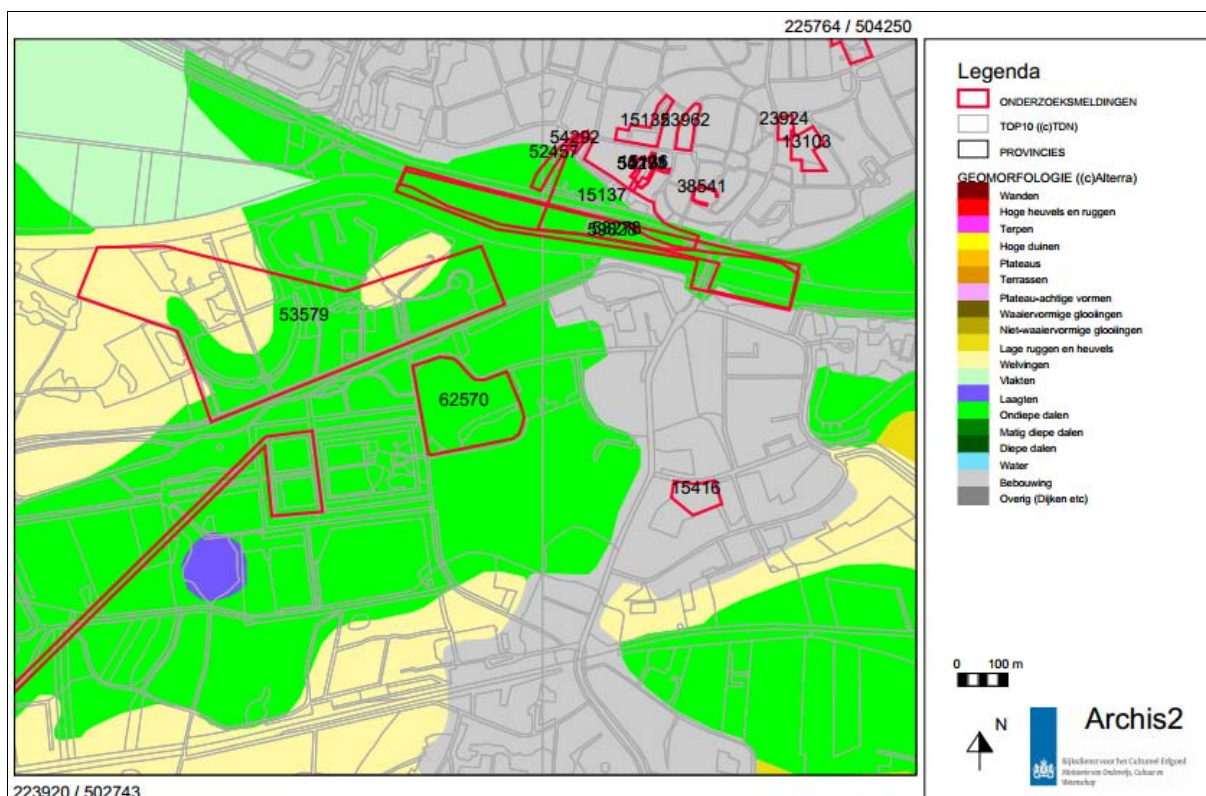
2 Resultaten

2.1 Bureauonderzoek

2.1.1 Huidige situatie en aardwetenschappelijke waarden

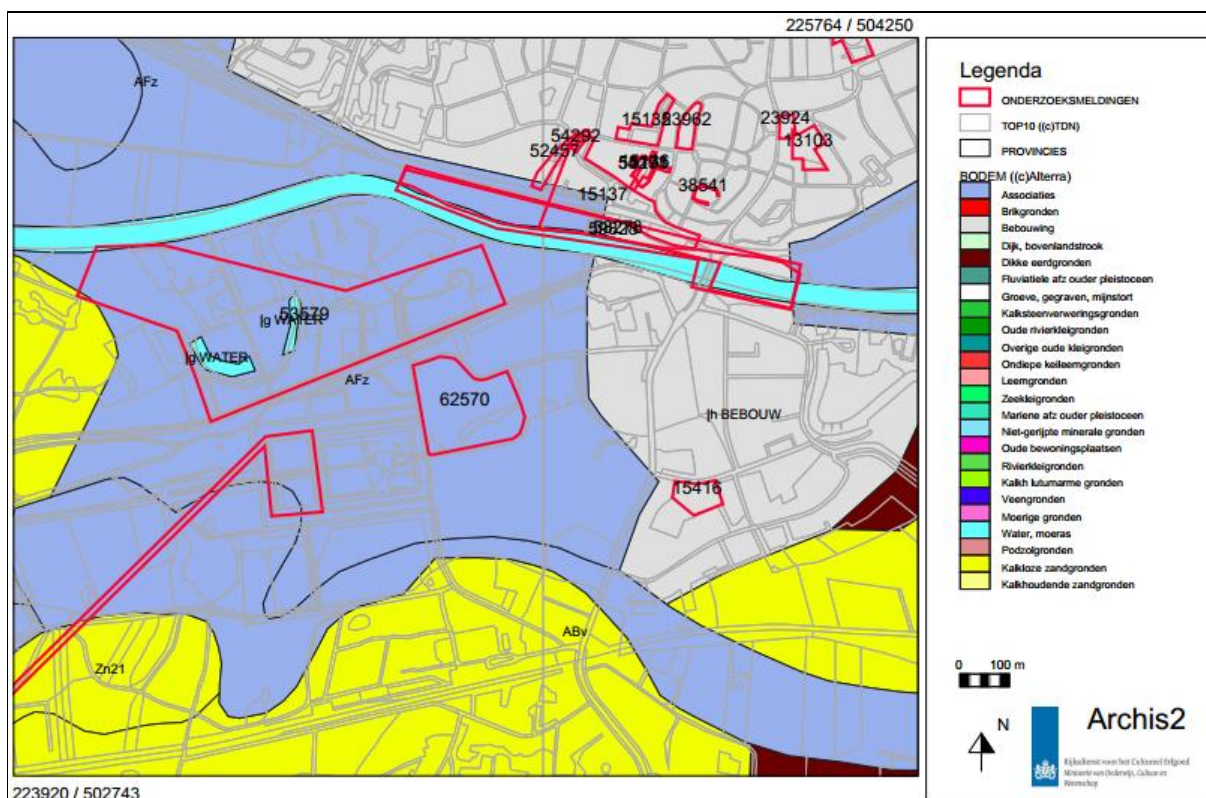
Het onderzoeksgebied is momenteel in gebruik als hertenkamp. Het terrein is voorzien van een grasmat. Binnen het terrein staan enkele gebouwen/schuren en er is een waterpartij aanwezig.

Geomorfologisch gezien ligt het gebied in het dal van de Vecht. Het oerstroombdal van de Vecht is opvallend breed. Het oorspronkelijke dal van de Oer-Vecht is gevormd in de voorlaatste ijstijd (het saalien) door smeltwater dat ten zuiden van het landijs naar het westen stroomde. De rivier heeft zich diep in het landschap ingesneden. Fluvioglaciale zanden hebben dit oerstroombdal later voor een groot deel opgevuld. Door afsnoering van de erosiedalen in het weichselien bleef ook in het holoceen de afwatering moeilijk. In de hierdoor ontstane afgesnoerde meertjes ontwikkelde zich veen. Het noordelijke deel van het oerstroombdal van de Vecht is deels dichtgegroeid met veen. In het zuiden liggen dekzand en rivierduinen aan de oppervlakte. De Vecht wordt gevoed met regenwater waardoor in het verleden de waterstand sterk kon wisselen. Het onderzoeksgebied ligt in een beekdal zonder veen (code 2R5; zie afbeelding 2).

Afbeelding 2. Uitsnede uit de geomorfologische kaart waarop het onderzoeksgebied rood omlijnd is met nummer 62570 (bron: Archis 2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

Bodemkundig gezien ligt het onderzoeksgebied binnen een zone met roodoornige Vechtdalgronden (zie afbeelding 3). Roodoornige gronden zijn een associatie van verschillende kleigronden, die in het Vechtdal voornamelijk uit kalkloze poldervaaggronden bestaan (De Bakker & Schelling 1989). Poldervaaggronden zijn kleigronden waarbij het grijze, gereduceerde moedermateriaal (Cr-horizont) vaak binnen 80 cm-mv voorkomt. De donkere bovengrond (A-horizont) voldoet niet aan de eisen voor een minerale eerdlaag. Onder deze A-horizont is het grijze moedermateriaal (C-horizont) aanwezig, eerst met roestvlekken en daaronder de permanent gereduceerde Cr-horizont.

Afbeelding 3. Uitsnede uit de bodemkaart. Het onderzoeksgebied is roodomlijnd met nummer 62570 (bron: Topografische Dienst Nederland)

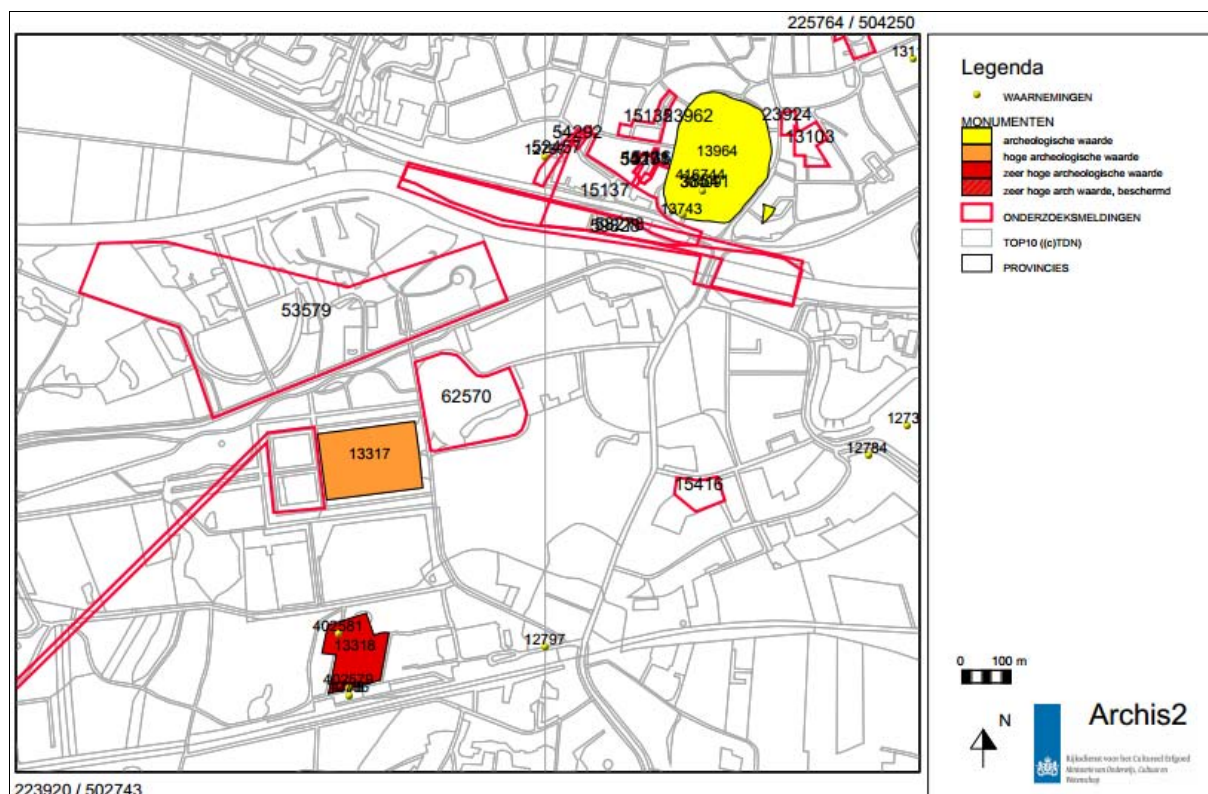
Op grond van de gegevens van de hoogtekkaart ligt het onderzoeksgebied tussen de 4,5 en 5 m+NAP en helt de oppervlakte iets in zuidelijke richting (zie afbeelding 4). Mogelijk bevindt zich net ten noorden van het onderzoeksgebied een oude oeverwal van de Vecht.

Afbeelding 4. Uitsnede uit de hoogtekkaart. Het onderzoeksgebied is met een rode lijn aangegeven (bron: ahn.geodan.nl)

2.1.2 Bekende archeologische waarden

Van het onderzoeksgebied zelf zijn geen archeologische waarden in de landelijke database Archis opgenomen. Wel zijn in de directe omgeving verschillende terreinen met archeologische waarden bekend en zijn er verschillende waarnemingen gedaan. Tevens zijn er veel onderzoeksmeldingen in de directe omgeving van het onderzoeksgebied. Tabel 2.1 geeft een overzicht van de archeologische perioden en de daarbij behorende datering.

Afbeelding 5. Uitsnede van de topografische kaart waarop de op de archeologische monumentenkaart opgenomen terreinen zijn afgebeeld, tezamen met de in Archis opgenomen waarnemingen en onderzoeksmeldingen. Het onderzoeksgebied is roomomlijnd met nummer 62570 (bron: Archis 2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed)

Tabel 2.1 Vereenvoudigde archeologische tijdsschaal. (naar Brandt et al. 1992)

Periode	Datering
Paleolithicum	tot 8800 voor Chr.
Mesolithicum	8800 - 4900 voor Chr.
Neolithicum	5300 - 2000 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Romeinse tijd	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Vroege middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Late middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Nieuwe tijd	1500 - heden

Er zijn drie terreinen die op de archeologische monumentenkaart voorkomen. Het gaat hierbij om de volgende archeologische monumentenkaart (AMK) terreinen:

13317: Terrein met daarin de resten van havezate 'Het Laer', de opvolger van 't Olde Laer. Vóór 1682 was dit huis niet meer dan een spieker. Rond 1730 is het verbouwd. Het tegenwoordige huis

dateert uit het eind van de 17^e eeuw (Gevers & Mensema 1983). Het terrein heeft een hoge archeologische waarde;

- 13318: Terrein met sporen van bewoning uit het mesolithicum en het neolithicum. Het betreft een bosperceel en een strook langs de spoorlijn. Op het terrein zijn 7 boringen gezet. Het terrein bleek volledig intact: in alle boringen is een intact E-horizont aangetroffen. Tijdens de veldkartering zijn twee vuursteenconcentraties gevonden. Het booronderzoek heeft geen archeologische indicatoren opgeleverd, maar gezien de bodemkundige omstandigheden zal de vindplaats gaaf zijn. Er is sprake van een zeer hoge fysieke en een hoge inhoudelijke kwaliteit. De begrenzing van het AMK terrein is aangepast op de grootte van de rug waarop de vindplaats ligt. In 1952 zijn bij werkzaamheden aan de spoorbaan ruim 100 vuurstenen artefacten aangetroffen, waaronder twee microlieten. Daarbij werd ook een vroege standvoetbekerscherf gevonden. De veldcontrole in 1998 leverde twee vuurstenen artefacten op: een afslagkerntje en een afslag (Van den Berghe 2006). Het terrein heeft een zeer hoge archeologische waarde;
- 13964: Terrein met sporen van bewoning. Het betreft de stadskern van Ommen die strategisch is gelegen aan de Vecht. Ommen kreeg stadsrechten in 1248. Na verwoesting van het stadje in 1330 werd besloten haar te omvesten; aan de einde van de 14de eeuw liet bisschop Floris van Wevelinkhoven Ommen ommuren (Steegh 1985). Het betreft een terrein van archeologische waarde.

In de omgeving van het onderzoeksgebied zijn de volgende waarnemingen in Archis opgenomen:

- 4778: Vondsten van mesolithische artefacten;
- 12767: Vondst van een bronzen speerpunt;
- 12797: Vondst van laatmiddeleeuws aardewerk ;
- 13743: Vindplaats van diverse soorten aardewerk uit de late middeleeuwen;
- 30409: Locatie van resten van een tufstenen zaalkerk (N.N.1968);
- 402581: In het kader van een waardering van Archeologische Meldingsgebieden voor de provincie Overijssel is een booronderzoek uitgevoerd. Bij een kartering op een bospad net buiten het onderzoeksgebied is vuursteen aangetroffen. Onder het bospad is een gasbuis aangelegd. Mogelijk is het vuursteen zo aan het oppervlak terecht gekomen. De hoge rug waarop de vondsten zijn gevonden zou meerdere intacte vuursteenvindplaatsen kunnen bevatten (Van den Berghe 2006);
- 416744: Kerkhof behorende tot de oudste kerk van Ommen. Het kerkhof bevat waarschijnlijk begravingen uit de periode 1238 tot 1784 na Chr. Oudere graven zijn niet uitgesloten. Het gaat hier duidelijk om een door de mens opgebracht humeus pakket, waarin men lichamen heeft begraven. Waarschijnlijk betreft het hier geen plaggendek, maar een opgebrachte laag met stadsafval. Onder dit humeuze opgebrachte pakket bevindt zich een intacte oude akkerlaag op een restant van een veldpodzolbodem in de top van het dekzand. Delen van de oude akkerlaag zijn later opgenomen in de opgebrachte menglaag van het kerkhof en waarschijnlijk niet meer intact. In de oude akkerlaag is een fragment handgevormd aardewerk uit de periode late bronstijd-Romeinse tijd aangetroffen en een scherf aardewerk uit de periode ijzertijd tot begin late middeleeuwen. Het is niet onmogelijk dat de oude akkerlaag restanten bevat van een oudere (pre)historische nederzetting uit de periode late bronstijd tot Romeinse tijd. Dit zou een voorloper kunnen wezen van de huidige stad Ommen (Miedema 2009).

In de omgeving zijn ook veel archeologische onderzoeken uitgevoerd. Het gaat hierbij om de onderzoeksmeldingen:

- 15416: Een archeologisch booronderzoek waarbij geen vervolgonderzoek noodzakelijk is (nog geen literatuur in Archis opgenomen);
- 53579: Geen archeologische indicatoren aangetroffen. Binnen het plangebied wordt geen vindplaats meer verwacht. Naar aanleiding van de resultaten van het onderzoek wordt geadviseerd om de het plangebied vrij te geven wat betreft archeologie (nog geen literatuur in Archis opgenomen);
- 58278: Naar aanleiding van de verzamelde gegevens in het bureauonderzoek wordt geadviseerd om binnen fase 1 en 3 van het plangebied een inventariserend booronderzoek, verkennende fase, uit te voeren (nog geen literatuur in Archis opgenomen);
- 13103: Inventariserend veldonderzoek, er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen (Synthegra Archeologie Rapport 174196);

23924: Booronderzoek waarbij een verstoorde bodem is aangetroffen. Er zijn geen archeologische indicatoren of oud puin aangetroffen er is geen nader archeologisch onderzoek aanbevolen (nog geen literatuur in Archis opgenomen).

Van een deel van de onderzoeksmeldingen zijn nog geen gegevens in Archis opgenomen. Het gaat hierbij om onderzoeksnummers 15135, 15136, 15137, 52457, 54292 en 54293.

2.1.3 Historische situatie

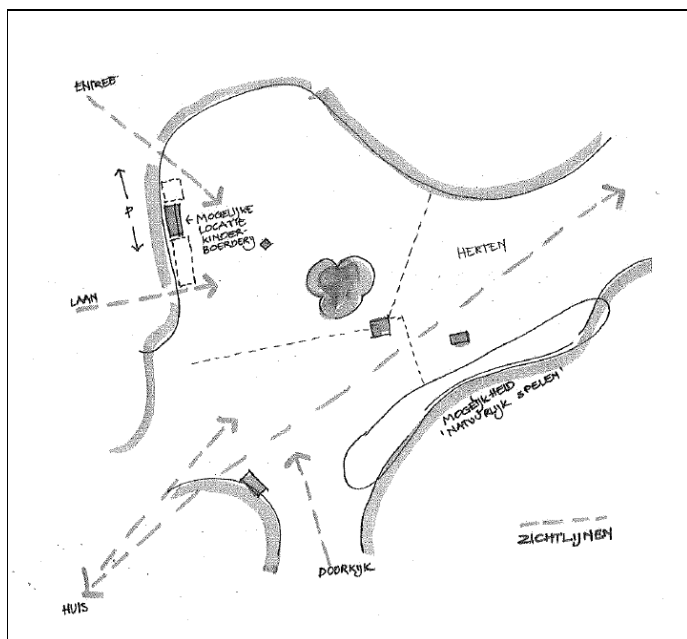
Tussen de historische situatie en de huidige situatie zijn weinig verschillen. De toegangsweg tot havezathe Het Laar liep vroeger rechtdoor en vormt de huidige zuidgrens van het onderzoeksgebied. De waterpartij is al op de kaart uit 1858 aangegeven (zie afbeeldingen 1 en 6). Ten oosten van het onderzoeksgebied is enige bebouwing aanwezig. Op grond van het historisch kaartmateriaal hebben er binnen het onderzoeksgebied vermoedelijk geen noemenswaardige bodemingrepen plaatsgevonden.

Afbeelding 6. Topografische militaire kaart uit 1858 waarop het onderzoeksgebied met een pijl is aangegeven (bron: www.watwaswaar.nl)

2.1.4 Toekomstige ingreep

Men is voornemens het onderzoeksgebied, dat nu een hertenkamp is, in te richten als een stadsboerderij (zie afbeelding 7). Daartoe zullen stalruimten gebouwd moeten worden en voorzieningen voor de medewerkers. Ook wordt er een modderpoel voor varkens aangelegd. Hiertoe zullen bodemingrepen plaatsvinden.

Afbeelding 7. Inrichtingsschets stadsboerderij (bron: opdrachtgever)

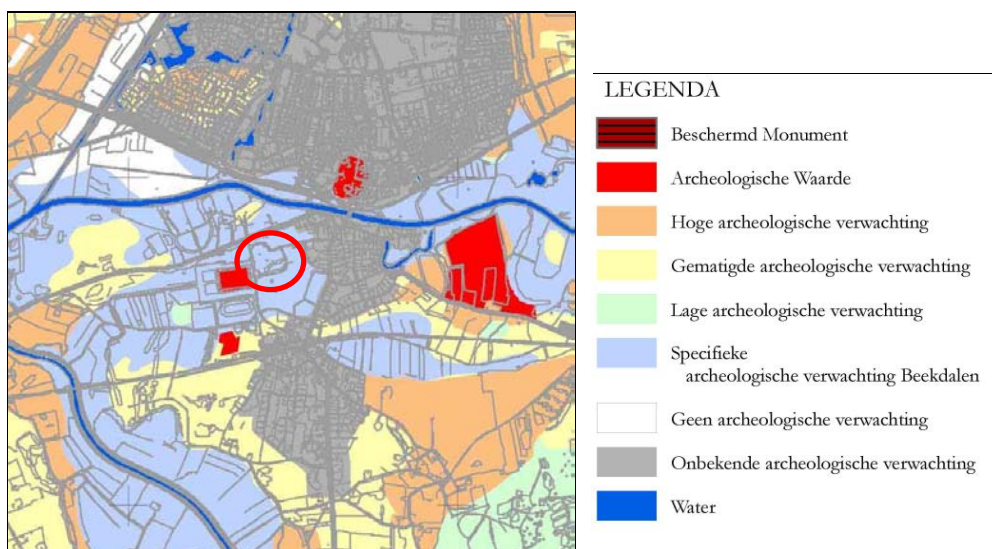
2.1.5 Ondergrondse archeologische waarden

Op grond van de historische kaarten is het onderzoeksgebied nooit bebouwd geweest. Er zijn geen ondergrondse bouwhistorische waarden te verwachten.

2.1.6 Gespecificeerd archeologisch verwachtingsmodel

Uit het bureauonderzoek blijkt dat het onderzoeksgebied op een roodoornige kleigrond ligt in een dalvormige laagte zonder veen. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt dat het onderzoeksgebied altijd een agrarische bestemming heeft gehad. In de omgeving ligt een aantal monumententerreinen en zijn er veel vondsten aangetroffen uit het mesolithicum, de bronstijd, de ijzertijd en de middeleeuwen. Het onderzoeksgebied grenst aan het terrein waar havezathe Het Laar heeft gestaan. Op grond van de archeologische beleidskaart ligt het onderzoeksgebied in een zone met een specifieke zone verwachting voor beekdalen (zie afbeelding 8). In deze zones geldt de archeologische verwachting voor bijvoorbeeld infrastructuur (paden, bruggen, molens en versterkingen) of voor rituele deposities en specifiek vroegprehistorische jachtkampen. Deze vindplaatscategorieën komen in geringe dichtheden voor en zijn qua ruimtelijk beslag zeer klein, waardoor het zeer lastig is om ze op te sporen. De onderzoeksplicht geldt hier voor bodemingrepen vanaf 2500 m² die dieper reiken dan 50 cm.

Er moet bij een intacte bodem rekening gehouden worden met archeologische resten uit de bovengenoemde perioden. De resten kunnen bestaan uit nederzettingsresten en landinrichtingssporen. Ook kunnen resten aanwezig zijn die verband houden met de havezathe en watergerelateerde structuren zoals beschoeiingen, resten van visweren of fuiken.

Afbeelding 8. Uitsnede uit de archeologische verwachtingskaart van de gemeente Ommen. Het onderzoeksgebied ligt binnen de rode cirkel (bron: gemeente Ommen)

De vragen uit de inleiding kunnen als volgt beantwoord worden:

- Vraag 1. Wat is de archeologische verwachting van het gebied buiten de reeds bekende AMK-terreinen (indien mogelijk gespecificeerd naar aard, vindplaatsen en perioden)?
Voor het onderzoeksgebied geldt op grond van de landschappelijke ligging een hoge verwachting voor watergerelateerde structuren. Ook moet er rekening gehouden worden met de aanwezigheid van vuursteenvindplaatsen, nederzettingsresten uit de periode bronstijd-ijzertijd en mogelijk middeleeuwen en met sporen die gerelateerd zijn aan havezathe Het Laar.
- Vraag 2. Zijn er binnen de verwachtingszones specifieke aandachtslocaties aan te geven (zandkoppen of -ruggen, veentjes, historische bebouwing en infrastructuur)?
Binnen het onderzoeksgebied zijn geen specifieke aandachtszones aan te wijzen.
- Vraag 3. Wat is er bekend over bodemversturende ingrepen in het plan-/onderzoeksgebied?
Op grond van de historische kaarten lijkt er geen sprake te zijn geweest van bodemversturende activiteiten.
- Vraag 4. Welk vervolgonderzoek is nodig om de door het bureauonderzoek in beeld gebrachte specifieke archeologische verwachting te toetsen?
Door middel van een booronderzoek kan de bodemopbouw worden vastgesteld en aan de hand hiervan kan een inschatting gemaakt worden op de trefkans op archeologische resten.

2.1.7 Aanbeveling bureauonderzoek

Een booronderzoek zal moeten uitwijzen hoe de bodemopbouw op de onderzoekslocatie is, of er watergerelateerde structuren aanwezig zijn en of er rekening gehouden moet worden met vuursteenvindplaatsen of nederzettingsresten.

2.2 Verkennend inventariserend booronderzoek

Bijlage 1 toont de boorbeschrijvingen en in bijlage 2 is de ligging van de boorpunten met de bijbehorende interpretatie weergegeven.

2.2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw wisselt van boring tot boring. Onder de bouwvoor ligt een afwisseling van zandige bodemlagen die allen gekenmerkt worden door het hoge gehalte aan roest. De kleur van het sediment is daardoor rood tot bruinrood. Daarnaast is er in een aantal boringen matig grof zand aanwezig, terwijl andere boringen alleen uit matig fijn zand bestaan. Het matig grove zand komt voor in boringen 1, 4, 6 en 7. In boring 7 bevat het zand ook stukjes organisch materiaal. De matig grove zanden en de bijmenging met organisch materiaal wijzen erop dat het om afzettingen van een verlandende geul gaat. In boringen 4 en 6 is tussen 50 en 100 cm diepte een bijmenging van verspoelde resten van oerbanken aanwezig en in boringen 9 en 10 zijn brokjes verspoeld B-horizont aanwezig. In boring 14 is op 120 cm diepte klei aangetroffen. In boringen 11, 12 en 13 is onder de bouwvoor donkergeel zand aanwezig dat naar onder toe overgaat in geel matig fijn zand, het dekzand.

Afbeelding 9. Beeld van boring 5; 1: bouwvoor, 2: bruingeel zand, 3: geel zand, 4: zand met roestbrokken, 5: bruingeel zand, 6: blauw zand

Langs de noord- en zuidrand van het onderzoeksgebied zijn dekzanden aangeboord. In de overige boringen zijn geulvullingen aangetroffen die van plaats tot plaats wisselen in bodemopbouw. Soms is erosiemateriaal aanwezig in de vorm van brokjes ijzeroer of brokjes B-horizont. In boring 5 is op 1,80 m-mv blauwgrijs zand aangeboord dat mogelijk van geërodeerde keileem afkomstig is (zie afbeelding 9).

2.2.2 Conclusie

Uit het booronderzoek blijkt dat de bodem van het onderzoeksgebied uit zandige afzettingen van de Vecht bestaat. De bodem is opgebouwd uit erosiemateriaal dat door de rivier is afgezet, vermoedelijk in een binnenbocht van een meander. Hierdoor wisselt de bodemopbouw van boring tot boring. Langs de noord- en zuidrand van het onderzoeksgebied lijken dekzanden aanwezig te zijn. In de boringen zijn geen aanwijzingen voor bodemlagen met archeologische potenties.

De onderzoeksvragen uit de inleiding kunnen als volgt beantwoord worden:

Vraag 1. Is de bodemopbouw intact en hoe ziet die eruit?

De bodemopbouw wisselt van boring tot boring. Ze bestaat uit zandige rivierafzettingen. Het sediment is stroomopwaarts geërodeerd en hier afgezet. De bodemopbouw is intact en niet recentelijk vergraven. Aan de noord- en zuidkant van het onderzoeksgebied zijn dekzanden aangetroffen.

Vraag 2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig en zo ja, wat is de aard, datering en horizontale en verticale spreiding hiervan?

Er zijn geen archeologische indicatoren aanwezig.

- Vraag 3. Zijn er zones met een hoge dan wel lage archeologische verwachting?
Er zijn geen zones met een hoge archeologische verwachting aanwezig. Voor het gehele gebied geldt een lage archeologische verwachting. Er zijn geen oude vegetatieniveaus aangetroffen.
- Vraag 4. Komt het verwachtingsmodel overeen met de veldgegevens?
Het verwachtingsmodel gaat, vanwege de aanwezige rivierafzettingen, uit van mogelijke watergerelateerde structuren en vondsten. De rivierafzettingen zijn aangetroffen maar hierin zijn geen archeologische resten of bodemlagen met archeologische potentie aanwezig.

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Uit het booronderzoek blijkt dat de roodoornige gronden aanwezig zijn. Er zijn vooral roesthoudende zandafzettingen aanwezig met verspoelde resten van B-horizonten. Het sediment bestaat uit rivierafzettingen die vermoedelijk in een binnenbocht van de Vecht zijn afgezet. Er zijn geen bodemlagen met archeologische potentie aanwezig en geen indicaties voor watergerelateerde structuren.

3.2 Aanbeveling

Vanwege de aangetroffen bodemopbouw en het ontbreken van bodemlagen met archeologische waarden bevelen wij aan geen verder archeologisch onderzoek uit te voeren.

Het bovengenoemde betreft een aanbeveling. De resultaten en aanbeveling dienen te worden getoetst en onderschreven door het bevoegd gezag, gemeente Ommen, in de vorm van een selectiebesluit.

Ten slotte dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: *“Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister”*. Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort. Tevens is het raadzaam de verantwoordelijk ambtenaar van de gemeente hiervan in kennis te stellen.

Literatuur

Ten behoeve van dit onderzoek is de volgende literatuur geraadpleegd:

- Bakker, H. de & J. Schelling. 1989. *Systeem van bodemclassificatie voor Nederland; de hogere niveaus*. Wageningen.
- Berghe, K.J. van den. 2006. *Waarderend veldonderzoek terreinen van archeologische betekenis t.b.v. archeologische monumentenkaart Overijssel*. RAAP-rapport 1250.
- Brandt, R.W. et al. (red). 1992. *Archis, Archeologisch basisregister, versie 1.0*. Amersfoort.
- Gevers, A.J. & A.J. Mensema. 1983. *De havezaten in Salland en hun bewoners*. Alphen a/d Rijn, pp. 276-285.
- Miedema, F.R.P.M. 2009. *Plangebied Kerkplein te Ommen*. BAAC-rapport V-09.0408.
- N.N. 1968. *Jaarverslag van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek*. Amersfoort.
- Steegh, A. 1985. *Monumentenatlas van Nederland. 1100 historische nederzettingen in kaart*. Zutphen.

Daarnaast is gebruik gemaakt van gegevens van:

- Topografische Dienst Nederland;
- Archis 2: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed;
- ahn.geodan.nl;
- www.watwaswaar.nl.

Bijlage 1 Boorstaten

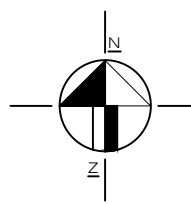
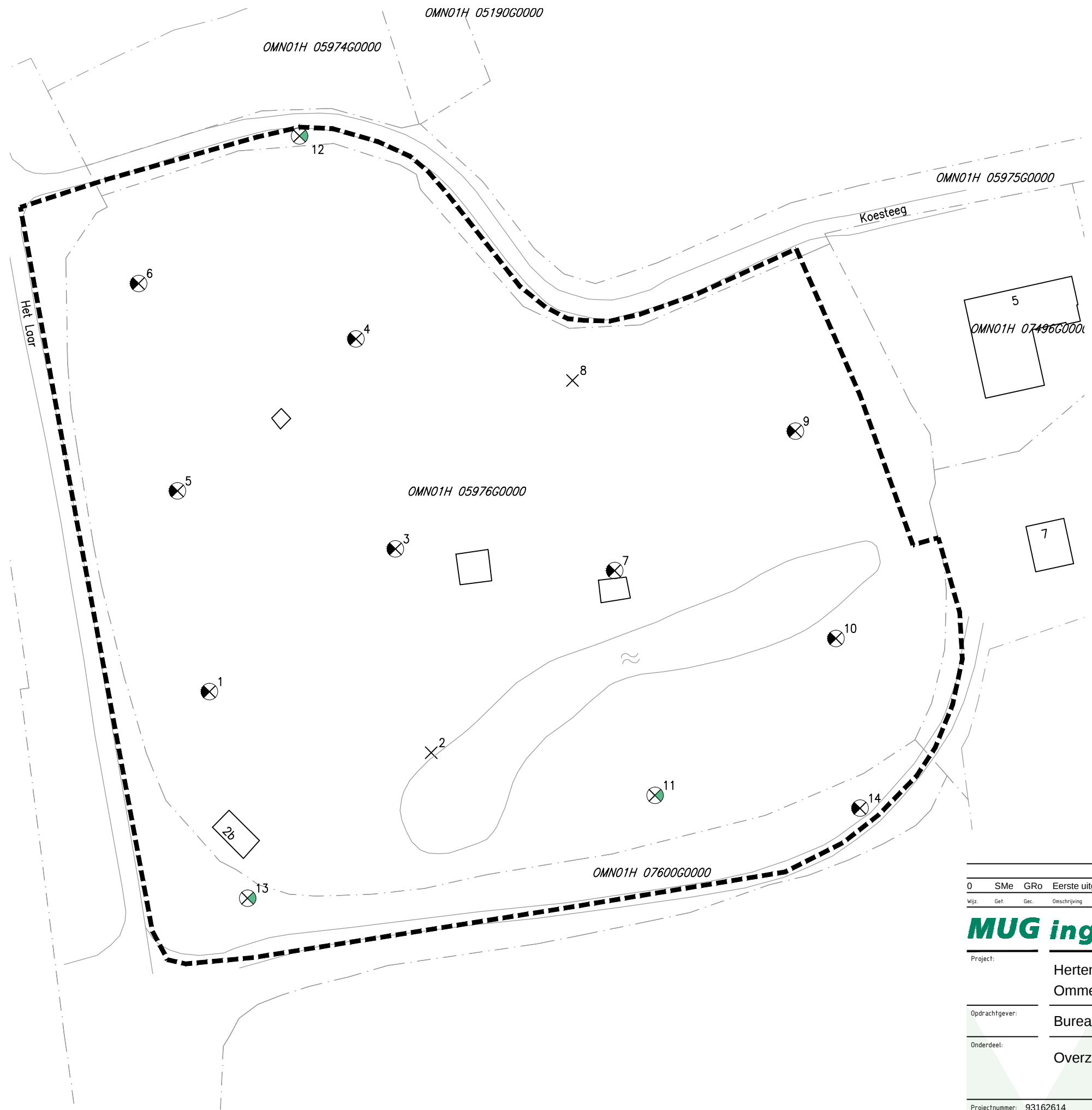
Verklaring van de afkortingen:

Zs1	Zand, zwak siltig
Zs2	Zand, matig ziltig
Kz2	Klei, matig zandig
Kz3	Klei, sterk zandig
h1	Zwak humeus

boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
1	15	Zs1h1	grijsbruin	geleidelijk	bouwvoor, matig fijn
1	80	Zs1	roodgrijs	geleidelijk	roest
1	110	Zs1	grijsbruin	scherp	
1	140	Zs1	grijsbruin		matig grof
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
2	30	Zs1h1	grijsbruin	geleidelijk	bouwvoor, matig fijn
2	150	Zs1	wit		matig fijn
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
3	25	Zs1h1	grijsbruin	geleidelijk	matig fijn, bouwvoor
3	100	Zs1	roodgrijs	geleidelijk	roest
3	190	Zs1	roodgeel	scherp	roest
3	200	Zs1	grijsbruin		matig grof
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
4	125	Zs2	grijsbruin	scherp	brokken verspoelde oerbank
4	150	Zs1	roodgeel		matig fijn, roest
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
5	15	Zs1h1	bruingrijs	scherp	bouwvoor, matig fijn
5	30	Zs2	bruingeel	scherp	
5	120	Zs1	geel	scherp	
5	150	Zs2	grijsbruin	scherp	roest klonten
5	180	Zs1	bruingeel	scherp	
5	200	Zs2	blauwgrijs		matig fijn
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
6	15	Zs1h1	grijsbruin	geleidelijk	bouwvoor, matig fijn
6	60	Zs2	donker grijsbruin	geleidelijk	
6	90	Zs1	grijsbruin	geleidelijk	brokken verspoelde oerbank
6	140	Zs1	grijswit	geleidelijk	
6	160	Zs1	roodwit	geleidelijk	roest
6	200	Zs1	grijsgeel		matig grof
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
7	50	Zs1h1	grijsbruin	geleidelijk	bouwvoor, matig fijn
7	90	Zs1	bruingeel	scherp	roest
7	140	Kz3	grijsbruin	scherp	roest
7	160	Kz3	bruingrijs	scherp	roest

7	180	Zs1	donker bruin	scherp	matig grof
7	200	Zs1	grijs		organisch materiaal, geulvulling
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
8	50	Zs1h1	bruingrijs	scherp	bouwvoor, matig fijn
8	140	Zs1	roodgeel	scherp	roest
8	160	Zs1	grijsrood		roest
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
9	40	Zs1h1	bruingrijs	scherp	bouwvoor, matig fijn
9	60	Zs1	donker bruingrijs	scherp	
9	110	Zs1	bruingeel	scherp	roest
9	150	Kz3	bruingrijs	scherp	roestklonten, B-horizont
9	180	Zs1	donkerbruin		matig grof
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
10	80	Zs1	geel	scherp	
10	110	Zs1	geel	scherp	zwarte vlekken
10	130	Zs1	bruingeel	scherp	roestklonten, B-horizont
10	150	Zs1	geel		
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
11	15	Zs1h1	zwartbruin	scherp	bouwvoor, matig fijn
11	60	Zs1	bruingeel	geleidelijk	
11	150	Zs1	geel		C-horizont, dekzand
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
12	25	Zs1h1	bruingrijs	geleidelijk	bouwvoor, matig fijn
12	80	Zs1	bruingrijs	geleidelijk	
12	120	Zs1	bruingeel	geleidelijk	dekzand, BC-horizont
12	160	zs1	geel		dekzand, C-horizont
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
13	25	Zs1h1	zwartgrijs	scherp	bouwvoor, matig fijn
13	100	Zs1	bruin	geleidelijk	
13	150	Zs1	bruingrijs		dekzand, C-horizont
boring	diepte	lithologie	kleur	grens	opmerking
14	30	Zs1h1	zwartgrijs	scherp	bouwvoor
14	60	Zs1	geel	scherp	
14	120	Zs1	geel	scherp	zwarte vlekken, verstoven?
14	150	Kz2	grijsrood		roest

Bijlage 2 Overzicht van het onderzoeksgebied, boorpuntenkaart

LEGENDA

- bestaande bebouwing
- 5 huisnummer
- - - kadastrale grens
- 5976 kadastraal nummer
- X¹³ boring met nummer
- ⊗ boring met rivierafzetting
- ⊗ boring met dekzand
- - - - - grens onderzoekslocatie
- 0 50 meter

0	SMe	GRo	Eerste uitgave	05-08-2014
Wijz.	Get.	Gec.	Omschrijving	Datum
MUG ingenieursbureau				
Project:		Hertenkanp te Ommen		
Opdrachtgever:		Bureau Ruimtewerk		
Onderdeel:		Overzicht van de onderzoekslocatie		
Projectnummer: 93162614		Schaal: 1:1000	Formaat: A3	Bijlage: 2

Infra
Milieu
Geo-ICT
Archeologie
Geo-informatie

Zernikelaan 8
Postbus 136
9350 AC LEEK
Tel. (0594) 55 24 20
Fax. (0594) 55 24 99

E-mail
info@mug.nl

Internet
www.mug.nl

CONCEPT

Zernikelaan 8
9351 VA LEEK
Postbus 136
9350 AC LEEK
T (0594) 55 24 20
F (0594) 55 24 99
E info@mug.nl
I www.mug.nl